

9. Лахтінова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання [Текст / монографія // Л.А. Лахтінова. – К.: КНЕУ, 2013. – 387 с.

10. Прокопенко І.Ф. Методика і методологія економічного аналізу [Текст]: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін. – К.: ЦУЛ, 2008. – 430 с. – ISBN 978–966–364–569–

11. Пітінова А.О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 379–389.

12. Приходько Н.І. поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення // ФІП ФІП PSE. – 2010. – Т. 8, С. 188–190.

13. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу: учеб. пособие / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Негашев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Инфра – М., 2012. – 208 с.

14. Черниш С.С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2012. – № 5. – С. 142–146.

15. Чопко Н. Діагностика стану фінансового забезпечення розвитку підприємства. / Наукова публікація. Формування ринкової економіки в Україні // Вип. 19. С. 2013. С. 503–506

16. Яценко В. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / В.М. Яценко, О. М. Шинкаренко, Н.М. Бразілій. – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – 267 с.

17. Інтерв'ю з Григорієм Кривошиєм перший заступник генерального директора «Українських вертольотів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/finance/economy/94351-chipotribni-ukrainskomu-vpk-privatni-kompanii.htm>

V.A. ПРЕДБОРСКИЙ,

д.е.н., професор, Національна академія внутрішніх справ

Кризова гібридизація як тіньовий засіб гальмування суспільного розвитку

У статті розглядаються тіньові особливості інституційної амбівалентної структури українського суспільства, причини появи та її протиріччя, небезпека поширення гібридних синкретичних явищ, перетворення їх на засоби гальмування суспільного зростання.

Ключові слова: «гібридизація» суспільних форм, кризова форма гібридизації, «автономна тіньова держава», «тіньове парасуспільство».

V.A. ПРЕДБОРСКИЙ,

д.э.н., профессор, Национальная академия внутренних дел

Кризовая гибридикация как теневое средство торможения общественного развития

В статье рассматриваются теневые особенности институциональной, амбивалентной структуры украинского общества, причины появления и ее противоречия, опасность распространения гибридных синкретических явлений, превращения их в средства торможения общественного роста.

Ключевые слова: «гибридикация» общественных форм, кризисная форма гибридикации, «автономное теневое государство», «теневое параобщество».

V. PREDBORSKIJ,

doctor of Economics, professor, National Academy of Internal Affairs

Creeping hybridization as a shadow means of inhibition of social development

In the article deals with the shadow features of the institutional, ambivalent structure of Ukrainian society, the causes of its emergence and its contradictions, the danger of the spread of hybrid syncretic phenomena, turning them into means of inhibiting social growth.

Keywords: «hybridization» of social forms, crisis form of hybridization, «autonomous shadow state», «shadow community».

Постановка проблеми. Необхідність системної модернізації вітчизняного суспільства часто обмежується копіюванням досвіду псевдомодернізації, чи удосконаленням радянської моделі реформування на основі поглиблення корупційно-кланової організації. Це призводить лише до зростання численних загроз національній безпеці, серед яких одне з головних місць належить феномену синергетичної системи управлінських криз, активованих як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Процеси кризового інвазійного тиску захопили широкі процеси соціально-економічного розвитку, перетворивши їх на систему модифікованого кризового механізму функціонування суспільства. У зв'язку з цим реформування у будь-якій сфері життя та діяльності (політичній, соціальній, економічній, військовій, організаційній, правовій) у сучасному вітчизняному суспільстві повинно спиратися на вивчення та врахування загальних закономірностей адекватного реформування.

Після десятиріч прискореного розвитку кризових процесів і провалу несистемних реформ та зусиль держави щодо їх обмеження та подолання стає зрозумілим, що загроза кризової пастки найтіснішим чином пов'язана із самою проблемою адекватності державного реформування, що слід здійснювати з урахуванням особливостей традиційної суспільної матриці ефективної модернізації саме для вітчизняного суспільства. Сама структура сучасних кризових процесів є розгалуженою, комплексною, синергетичною гібридною, у ній передовсім найбільшу загрозу становлять паразитарні тіньові сектори, які, у свою чергу, є активними генераторами вторинних кризових процесів, що потребує широких системних змін у суспільній організації.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Наукові розробки у сфері пошуку оптимальної моделі вітчизняного суспільного реформування з урахуванням її історичної матриці та формування ефективної антикризової політики знайшли відображення у роботах таких українських вчених як: О. Климов, Ю. Бажал, В. Беседин, В. Бодров, В. Бордюк, З. Варналій, О. Власик, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Гончаров, А. Гриценко, В. Грушко, А. Даниленко, М. Денисенко, М. Долішній, М. Єрмоленко, Я. Жаліло, І. Жилияєв, Б. Кваснюк, В. Кузьменко, І. Лукінов, Ю. Макогон, І. Малий, Б. Каліцький та ін.

У той же час, поряд із наявністю вагомих наукових результатів нові тенденції, специфічні особливості та унікальні за природою походження сучасні кризові явища засвідчили наявність ряду невирішених проблем теорії, методології та практики антикризового регулювання. Це стосується, у першу чергу, теоретичного обґрунтування та вибору ефективної моделі антикризового реформування, у подальшому їх системному вивченні.

Метою статті є дослідження особливостей алгоритму вітчизняного реформування, форм активізації суспільства в умовах «незавершеної модернізації», амбівалентність структури суспільних відносин та трендів розвитку за цих умов, небезпека поширення форм кризової гібридизації.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проявів суспільного гальмування потребує застосування адекватних за своїми когнітивними можливостями засобів дослідження особливостей соціально-економічної структури суспільства та її практичної перебудови. Це дозволяє концептуально визначитися із причинами виникнення, їх відносними перевагами та небезпеками.

Дослідження закономірностей розвитку українського суспільства, відтворення в її структурі гібридних (змішаних, синкретичних) суспільних форм дає змогу зробити висновок про те, що воно являє собою: а) цивілізаційну якість як селянське суспільство, що знаходиться у стані незавершеної модернізації; б) залежне суспільство, яке знаходиться під інвазійним тиском цивілізаційно-відмінного домінуючого західного (прозахідного); в) постімперську провінцію, яка перебуває у стані кризового переходу, визволення від постімперської залежності; г) сформовану систему громадянського опору та взаємної допомоги, через тиск держави, всередині спільноти у вигляді малих організаційних форм.

Таким чином, головні ознаки вітчизняного суспільства дають змогу визнати його як «мале» суспільство, що має незавершений характер модернізації, локальну, неформальну, неінституїзовану неформальну природу соціальної організації.

Модернізація є складним комплексним завданням суспільної реформації під впливом репродукції якості домінуючих суспільних систем. Вона повинна вирішуватися в єдності з приведенням у відповідність з її принципами соціально-економічних відносин, матеріально-технічної бази та структури народного господарства (у

залежності від конкретного стану це може бути промисловий переворот, індустріалізація, постіндустріалізація, неоекономіка та ін.), зі зміною поведінкових характеристик населення і пануючої ідеології, з пристосування до них істеблішменту, політичної, правової систем тощо.

Країнам селянської цивілізації, які утворюють в сучасних умовах «друге» або «мале» суспільство по відношенню до пануючої західної, притаманний процес незавершеної модернізації. Для неї є характерними відсутність чітких кордонів між сферами діяльності, тобто їх гібридизація, персоніфікація відносин, недосконалість механізмів контролю насилля та дуалізм норм. Інакше кажучи, трансформація «малого» суспільства у сучасне є процесом незавершеним.

Важливим базисом диференційованого існування підсистем модернізованого західного суспільства є ліберальне уявлення про наявність кордону між приватним і публічним життям. Принципово важливим вихідним пунктом у системі цих уявлень про будь-яку діяльність суб'єкта є захищеність від зовнішніх впливів простору приватного життя. Наявність сфери приватного життя забезпечує «свободу зберігати свою індивідуальність всередині будь-яких суспільних структур і об'єднань», здатність захищати її від соціально нав'язаних вимог, що штовхають індивіда до тінізації власної діяльності. Натомість, модель незавершеної модернізації селянського суспільства через неповну функціональну відокремленість різних підсистем має потужний потенціал неформальної діяльності, тінізації. Це призводить до можливості існування особливого явища «гібридизації», зрощення, синкретизму (нероздільності) різних форм, сфер суспільних відносин, зокрема явища гібридизації влади, зрощення її, з одного боку, з економікою, з іншого – з криміналітетом.

Гібридизація, змішування, синкретизм для соціально-економічної вітчизняної структури є не тільки не випадковою, стохастичною подією, але одним із головних об'єктивних іманентних амбівалентних чинників її розвитку, який необхідно когнітивно підняти до рівня чинників, що визначають цивілізаційні переваги суспільної організації і водночас обумовлюють існування асиметрично більшого по відношенню до пануючої розвинутої структури західного суспільства тягаря проблем, пов'язаних, зокрема, з тінізацією соціально-економічних відносин, потужного значення не-

формальних відносин, що не регулюються державою. Це зв'язано з тим, що збільшення рівня тінізації в умовах гібридності суспільних відносин обумовлює зростання організаційної складності суспільних процесів. При існуючій монохромності засобів суспільного (здебільшого державного) контролю і регулювання, їх вестернізації при існуючій моделі модернізації, вона супроводжується падінням рівня їх ефективності, неспроможності виконувати свою функціональну приналежність і, відповідним, зростанням обсягу суспільних відносин, що є гібридизованими, які знаходяться в тіньовому спектрі функціонування.

У зв'язку з необхідністю подолання вищезазначеного протиріччя слід звернутися до зауважень відомого англійського дослідника селянської цивілізації Т. Шаніна, який радив зосередити увагу на так званих маргінальних соціально-економічних формах, що, на його думку, притаманні селянському суспільству. Це експоларні (позаполюсні), нечисті економічні форми, що відбивають об'єктивно властиву цьому суспільству якісно більшу різноманітність змішаних форм, що значною мірою формують особливу соціально-економічну структуру, альтернативну домінуючій в даний час у світі розвинутої ринкової. Екс-полярні, змішані форми – це гібридні форми, що ґносеологічно функціонують поза існуючі інваріанти домінуючої прозахідної економічної моделі і відбиваються в такий спосіб у перетворених формах у базових важелях економічної політики, виявляють себе там і як відповідні їй тіньові засади організації реальної економічної влади. До них, перш за все, слід віднести такі як: системна корупція у всіх сферах та формах влади; гібридна офіційна форма правління державою – парламентсько-президентська, а не більш адекватна моно форма – парламентська; виборча система – пропорційно-мажоритарна, співіснування форми зайнятості – у формі синкретизму підприємництва і влади, гібридної залежності «незалежних» гілок влади – ЗМІ; судової системи від виконавчої влади; наявність таких суспільних форм, як форм доходів від домашньої економіки і найманої праці [1].

Підсумовуючи вищевикладене, слід наголосити на такому аспекті центральної проблеми даного дослідження: можливість забезпечення сталого, динамічного розвитку суспільства незавершеної модернізації у будь-якій сфері, у тому числі військовій, потребує застосування більш розгорну-

тої експлоярної полі структури гібридних суспільних форм, що виходять за вузькі обмежувальні кордони західної класичної моделі розвитку. У той же час ця поліструктура характерна наявністю багатьох гібридних форм, для яких іманентно притаманні умови існування поза контролем держави, які, таким чином, утворюють широкий тіньовий (неформальний) простір. Подолання цього конфлікту та досягнення можливого компромісу й повинно скласти основні засади соціально-економічної політики в Україні щодо забезпечення сталого економічного розвитку та обмеження тіньових процесів.

Великою небезпекою є перетворення гібридизації у кризову форму, тобто таку, коли сформувалися системні сили та засоби тотального гальмування соціально-економічного розвитку, домінування у соціально-економічній структурі здебільшого тіньових, архаїчних суспільних форм, зокрема кланової, системно-корупційної організації, що перетворюють процес псевдоформування на засіб її корупційного посилення, нейтралізації дійсного потенціалу модернізації.

Одним із головних проявів кризової форми гібридизації суспільних відносин як засобу подальшої їх інвазійної тінізації є формування сучасної форми вітчизняного тіньового парасуспільства [2]. Ця форма поділяється на дві незалежні тінізаційні підсистеми – «автономну» тіньову державу та елітну (олігархічну) соціально-економічну структуру.

Суспільна форма тіньової «автономної» держави є результатом діалектичного заперечення та утримання в собі (діалектичне зняття) попередніх форм історичного розвитку. Вона має вкрай вузькокланову неформальну структуру, сформовану на базі територіально-бізнесового та службово-бізнесового нагромадження псевдо елітних клієнтських, корупційних зв'язків в адміністративно-бізнесових групах, що утворюють нетранспарентну, «автономну» (від офіційної держави, суспільства), паразитарну, паралельну офіційній, державу (державу-реципієнта паразитарних структур). Таким чином, дисфункційні проблеми організації влади, зокрема наявності в ній системної тінізації, корупції в Україні, обумовлені найтіснішим зв'язком із закономірностями інтенсивного типу тіньової діяльності, розвитку метаморфоз неформальної організації, наявності джерел потенційної дисфункційності в їх генезі.

Існування автономної, тіньової держави за межами офіційної інституційної структури, впли-

ву, регулювання та контролю офіційної державної влади, замість цього зрощення її з провідними паразитарними сегментами влади, виведення з-під контролю суспільства, створення «автономної» тіньової держави – двійника офіційної, перетворює її на наймогутнішу частину сучасної тіньової діяльності, на основний активатор, репродуцент, каталізатор поширення паразитарної тінізації економічного життя через перекидання фіскального тягаря на плечі ординарної економіки. Ця друга тіньова паразитарна «автономна» держава не тільки знаходиться поза офіційного контролю та регулювання, але й активно протистоїть, протидіє офіційній державі, в значній мірі обмежує її можливості щодо реформування та розвитку, контролю з боку суспільства.

Другою стороною симбіозу тіньової влади та бізнесу (економіки) у вітчизняному суспільстві є наявність тіньової паразитарної елітної структури, яка синкретично (гібридно) зв'язана з владою, інтегрована з олігархічними структурами.

Сучасна елітна, паразитарна, тіньова економіка – це базовий (у межах загального економічного простору) системоутворюючий сектор народногосподарської структури, як правило, за межами реального сектора, який визначає головне спрямування, систему головних інтересів і протиріч економічного розвитку, характер зв'язку між базовим і периферійними секторами. Це синергетична форма утворення та розширення структурного розламу, що покладено на підсилення потоку гібридизації (синкретизму) вищих ланок влади та великого бізнесу. Дослідження конкретної соціально-економічної форми елітного сектора, його зв'язків з тіньовою державою залежить від відповідних функцій історичного етапу розвитку всієї економічної структури суспільства, в яких відбувається модифікація цієї форми. В умовах кризи державного управління, загострення протиріч модернізації, зокрема кризової форми гібридизації, панування як провідної тіньової функції перерозподілу власності та влади елітний сектор не може не набувати паразитарної форми.

Змістом синкретизму «автономної» держави та тіньового, паразитарного (олігархічного) сектора є відносини господарювання для обмеженого кола осіб, забезпечених олігархічними, політичними відносинами, корупційними та родинними зв'язками з вищими щаблями адміністративної та судової влади, правоохоронних органів, від-

сутністю економічної, політичної, кадрової конкуренції в поєднанні з необмеженим доступом до національних ресурсів країни. Форма існування симбіозу елітного сектора та «автономної» держави набуває форми тіньового парасуспільства – альтернативного тіньового центру влади та суспільного розвитку. У цих умовах корупція набуває системного характеру, стає неодмінним атрибутом адміністративної системи, іманентним способом її регуляції. Тіньове парасуспільство – це закрита сфера народного господарства, що монополізована олігархічними структурами, які мають на меті отримання надвисоких доходів за допомогою використання значною мірою спекулятивного фінансового капіталу [3, с. 10]. Існуюча як пануюча тіньова структура, тіньове парасуспільство утворює, відповідно до своїх потреб, і тіньову політичну, соціально–економічну інфраструктуру, що зумовлює тіньовий режим функціонування рядових суб'єктів господарювання.

Сучасна фінансова, економічна криза в країні, численні фактори «гібридної війни» активно виконують функцію щодо посилення перерозподілу власності та влади на користь суб'єктів паразитарного, тіньового парасуспільства.

Найважливішими характеристиками тіньового парасуспільства як засобу кризової гібридизації щодо гальмування реформування суспільства в Україні є:

а) посилення потягу до обмеження простору прийняття транспарентних владно–політичних рішень, замкненості тіньового парасуспільства. Воно є головною сферою діяльності вищих державно–владних й олігархічних кіл, всередині яких точиться жорстока конкурентна боротьба за ті чи інші ніші елітної сфери. Потрапити до неї можна лише новим більш потужним фінансово–адміністративним колам, які здатні відтіснити стару еліту за допомогою гібридних політико–економічних засобів на другий план;

б) посилення інформаційно–адміністративної, політичної, бізнесової, економічної непрозорості тіньового парасуспільства. Якщо за кордоном політична, адміністративна діяльність, фінансові ринки є відкритими, інформація про них є доступною, то український ринок політичних, адміністративних, фінансових, майнових процесів є водночас зрегульованим, недорозвинутим і системно непрозорим, кланово–обмеженим;

в) потяг до обмеження простору, зосередження фінансових ресурсів країни в олігархічних колах

в елітарних структурах. Основу сучасної олігархії складає фінансова олігархія, яка являє собою союз фінансових і промислових груп. Вітчизняною особливістю цього явища, на думку О. Турчинова, є гібридна влада адміністративно–економічних груп (АЕГ), що сформувалися на залишках владної адміністративно–радянської системи й отримали доступ до фінансових ресурсів у зв'язку з приналежністю їх до сфери державного управління [4];

г) посилення залежності суб'єктів «автономної» держави та олігархічних кіл від паразитарної експлуатації державних фінансів. Український капітал не являє собою результат офіційних доходів чи вдалого прикладання капіталу. Він є результатом перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, сформований як засіб паразитарного використання з державної власності, бюджетних коштів і прав, корупційно–набутих на їх обслуговування;

д) формування різко асиметричних умов господарювання для різних суб'єктів, реалізація системного комплексу заходів щодо підтримки привілейованого становища паразитарної елітної економіки щодо інших суб'єктів. Це виявляється у нерівномірності, дискреційності, преференційності оподаткування, перекладанні фіскального тягаря на ординарних суб'єктів;

е) максимальне кланово–олігархічне обмеження конкурентно–ринкового середовища в країні, свободи підприємництва, створення для суб'єктів ординарного підприємницького сектора режиму адміністративного та фіскального тиску, численних заборон і обмежень, виштовхування цього сектора за межі офіційної діяльності. У зв'язку з цим Україна, соціально–економічні умови якої мають великий потенціал розвитку підприємницького сектора, офіційно має цей сектор у непропорційно обмежених обсягах;

ж) закріплення за внутрішнім для парасуспільства звичаєвим правом найвищих для нього тіньових юридичних можливостей, нейтралізація будь–яких офіційних вимог законодавчих і нормативних актів, правоохоронних органів, судового переслідування;

з) формування потужних можливостей щодо реалізації провідної функції тіньового зростання у вітчизняних умовах – перманентного тіньового перерозподілу власності та влади, різке обмеження легальних інвестиційних можливостей економічного режиму в країні.

Набуття тінювим парасуспільством розвинутих тінювих проявів свідчить про наявність нового тінювого технологічного базису як змісту цього процесу. Таким є встановлення криміногенно-інноваційного типу тінювого зростання [5].

Однією з органічних форм тінювого парасуспільства, побудованих на кризовій гібридизації відносин у ланці «влада – бізнес – криміналітет», є відносини системної, тотальної корупції.

Корупція у вітчизняних умовах – це не тільки і не стільки форма злочинного збагачення бюрократичного державного апарату шляхом персоніфікованої «тінювої» взаємодії з господарськими й іншими структурами життєдіяльності суспільства, скільки форма протиправної приватизації державної влади тінювими структурами. За всіх часів вона була, є і буде основним засобом і гарантом криміналізації системи державного управління, його деградації. Корупція є як умовою, так і наслідком функціонування тінювої економіки, посилення майнової диференціації суспільства, кризи та деградації суспільно-політичного життя, кадрової кризи у системі державного управління тощо.

У сучасних умовах з'являються нові форми корупційних процесів, які справляють найсуттєвіший вплив на стан та результати діяльності всієї державно-владної системи. До таких форм слід віднести так звану «вертикальну» корупцію. «Вертикальною» корупцією, на нашу думку, є девіантна форма системного використання механізму державно-владної вертикалі для скоєння корупційних діянь за допомогою вертикально спрямованого потоку корупційної ренти.

Гібридизація влади та бізнесу свій частковий, але важливий прояв, зокрема, має у найтіснішому зв'язку чиновника від влади та бізнесмена, чи, що не рідше, реалізації функцій влади та бізнесу однією особою. У зв'язку з цим девіантність принципів і методів вітчизняної бізнесової діяльності іманентно здійснює трансфер до сучасної владної вертикалі, визначають її якість. Принцип вітчизняного бізнесу – «перш за все власне збагачення» – активно застосовується до вертикалі влади, що утворює в її структурі вертикальний потік (знизу доверху) корупційної ренти, перетворюючи функцію влади у потужний корупційний бізнес-проект, який вимагає корупційного перепланування цього «бізнесу», часто-густо під дахом адміністративних реформ.

Потужним чинником подальшої кризової гібридної тінюзації суспільних процесів в Україні є гібридні засоби агресії Росії.

Слід зазначити, що метрополія імперій (постімперій), як й імперські утворення, є головними провідниками домінуючого субдукційного тінюзаціїного (гібридного) консервуючого впливу на імперську периферію.

Особливо деформаційно небезпечними, гібридно-кризовими для українського суспільства є тінюваційні імперські впливи на національну еліту, державно-владну систему, подальшу деградацію адміністративного ресурсу, за допомогою яких здійснюється розбещення моделлю колабораціонізму владних верхів, у тому числі за допомогою спецслужб, активний перерозподіл кращих ресурсів проімперських місцевих еліт на користь метрополії, що фактично знищує кадрові ресурси всієї периферії імперії.

До основних синергетично діючих тінюваційних факторів гібридної війни також відноситься значне посилення тінювого механізму перерозподілу бізнесу та влади в суспільстві, як головної тінюваційної інституційної гібридної загрози. Проявами такого типу тінювої загрози є сучасна розбудова приватизаційних процесів, конвертаційних центрів, енергетична залежність країни (що має у великій мірі штучний тінювий характер), «віртуальна» економіка тінювих фінансових, валютних криз, вилучення геоекономічної ренти засобами потоків контрабанди, утворення тінювої дельти у трансфертних цінах через формування «чорних» тінювих зон типу ОРДЛО, тінюві засоби знищення оснащення українського війська, гібридна війна, що утворює величезних обсягів комплекс з тінювих методів, сфер, форм тощо.

За даними спільних оперативних мобільних груп протидії контрабанді, вартість прискорення проїзду через блокпости на Донбасі, незаконне оформлення документів зумовлюють обсяги хабарів від 0,5, до 1,0 тис. грн. з особи, що сплачуються по обидва боки лінії розмежування [6, 7].

Отже, об'єктивні закономірності вітчизняних суспільних процесів, способу їх модернізації призводять до значного поширення та піднесення ролі синкретичних, нероздільних, гібридних трендів. Оптимальне використання гібридних суспільних форм здатне забезпечити дифузійне впровадження цих інструментів у процеси ефективної модернізації, принципово підсиливши свій вирішальний вплив на якість.

Гібридизація суспільних форм може виступати як засобом каталізації реформування суспільних процесів, так і зростаючої тінізаційної небезпеки поширення явищ суспільного гальмування. Лише оптимальне релевантне формування певної симетрії у співвідношенні монохромних («чистих» суспільних форм) і поліхромних («гібридних») здатне забезпечити сталий успішний процес суспільного реформування та розвитку: лише ефективний суспільний контроль та суспільно орієнтований моніторинг державних органів зможуть обмежити тінізаційний потенціал гібридизації розвитку.

Висновки

Модель незавершеної модернізації селянського суспільства через неповну функціональну відокремленість різних підсистем має потужний потенціал неформальної діяльності, тінізації. Це призводить до можливості існування особливого явища «гібридизації», зрощення, синкретизму (нероздільності) різних форм, сфер суспільних відносин, зокрема явища гібридизації влади, зрощення її, з одного боку, з економікою, з іншого – з криміналітетом.

Великою небезпекою є перетворення гібридизації у кризову форму, тобто таку, коли сформувалися системні сили та засоби тотального гальмування соціально-економічного розвитку, домінування у соціально-економічній структурі здебільшого тінювих, архаїчних суспільних форм, зокрема кланової, системно-корупційної організації, що перетворюють процес псевдо реформування на засіб її корупційного посилення, нейтралізації дійсного потенціалу модернізації.

Одним із головних проявів кризової форми гібридизації суспільних відносин як засобу подальшої їх інвазійної тінізації є формування сучасної форми вітчизняного тінювого парасуспільства. Ця форма поділяється на дві незалежні тінізаційні підсистеми – «автономну» тінюву державу та елітну (олігархічну) соціально-економічну структуру.

Однією з органічних форм тінювого парасуспільства, побудованих на кризовій гібридизації відносин у ланці «влада – бізнес – криміналітет», є відносини системної, тотальної корупції.

Таким чином, вивчення вітчизняних і споріднених до них соціально-економічних процесів з метою наступного їх глибокого системного реформування потребує застосування адекватних за своїми когнітивними можливостями засобів дослідження особливостей соціально-економічної структури суспільства та її практичної перебудови. До них слід віднести існування об'єктивного явища гібридизації соціальних відносин, що системно охоплює процеси модернізації.

Список використаних джерел

1. Шанин Т. Иное всегда дано... / Т. Шанин // Знание-сила. – 1990. – № 9. – С. 12–17.
2. Предборський В. А. Сучасна форма вітчизняного тінювого парасуспільства / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць Наук.-досл. економ. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2015. – Вип. 3. – С. 9–13.
3. Потемкин А. Элитная экономика / А. Потемкин. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 360 с.
4. Турчинов А. Олигархофрения / А. Турчинов // Зеркало недели. – 2000 (5 февр.). – С. 3.
5. Предборський В. А. Типи тінювого зростання та форми тінювої організації національної економіки / В. А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. праць Наук.-досл. економ. ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2015. – Вип. 12. – С. 3–6.
6. Боротьба з контрабандою на Донбасі [Електронний ресурс] // Донбас. Реалії. – Режим доступу : https://ukrstream.tv/videos/donbas_realities_fighting_smuggling_in_donbas.
7. Лащ А. Генерали заробляють мільйони на контрабанді та хабарах на Донбасі [Електронний ресурс] // А. Лащ. – Режим доступу : <http://podrobnosti.ua/2034855-generaliz-zaroblajut-mljoni-na-kontraband-ta-habarah-na-donbas.html>.